

Evangélikus Kántorlevél

Szerkeszti: Finta Gergely és Kinczler Zsuzsanna,
az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyházzene Tanszékén

A csillaghegy-békásmegyeri evangélikus gyülekezet orgonista- kántora

„A csodás orgonaszó átszívít a templomon, mely egy angyal szárnycsapásához hasonlítható, ezen a vasárnapon egy csodás éneknek lehetünk tanúi, és a gyertya lángja ébreszti bennünk az igazi tüzet.” (Márti, 9 éves)

A csillaghegy-békásmegyeri evangélikus templom három városrész, Csillaghegy, Békásmegyer-ófalú és a békásmegyeri lakótelep határpontján áll. Ugyanakkor szinte határpontján magának Budapestnek is. Idősothonnal és lelkesülakással épült egybe, közösségi helyiségek, tágas belső udvarok tartoznak még hozzá. A puritán, skandináv jellegű komplexumot *Pazár Béla* tervezte; az egyszerre komoly, szakrális és befogadóan barátságos templomtér az ezredforduló magyar egyházi építészetének egyik legszebb alkotása.

A templom körül gazdag hitélet és kulturális világ szerveződött, szellemileg ugyanúgy határpontokon, mint ahogy az épület földrajzilag. A gyülekezet lélekszámát lehetetlen meghatározni: a színes közösség helyiekből, a környező települések lakóiból, a Szezhlo Gábor evangélikus lelkész emlékére Gaudiopolisznak nevezett idősothon különböző vallású lakóiból s távolabbról idejárókból tevődik össze. Neves képzőművészek, zenészek, költők is otthonuknak érzik. Sok a fiatal, kisgyerekes család is; a gyerekek hitbeli fejlődését gyermekbibliafoglalkozások, biblikus tárgyú kreatív képzőművészeti foglalkozások segítik. A gyerekek karácsonya advent 4. vasárnapjának délutánján az év egyik csodálatos, mélyen megérintő liturgikus alkalmá. A gyerekek *Muntág Ildikó* vezetésével olyan laza keretű műsorral készülnek, amelyben az improvizációnak nagy szerep jut, és a beavatottakon kívül másoknak is korhatár nélkül lehetősége van a részvételre. Ebben az orgonistának az énekek kíséretén túl is juthat szerep, akár színészi feladat is. Muntág Ildikó vezetésével felnőttek számára bibliodrámacsoport is működik.

A csillaghegyi közösség életében a tanulás központi helyen áll. Minden hónap harmadik vasárnapja „összegyülekezési nap”: ilyenkor az istentisztelet után közös ebéd van, délután pedig neves meghívott előadók: —nem csak evangé-

likus— teológusok, írók, filozófusok, művészek, tudósok tartanak előadásokat, melyeket gyakran zene vezet be vagy filmvetítés követ.

Minden hónap első vasárnap délutánja a zenéé. Évente hatszor rendezünk hangversenyt, amiből 2–3 általában orgonahangverseny (főleg a böjti időben), a többi lehet kamarazenei koncert, szólóest, illetve jazz. A műsorok összeállítása igen változatos; ezen alkalmakon a gyülekezethez nem tartozók is szép számmal jelennek meg. Kórusok is gyakran vendégei a templomnak. A rendszeres hangversenyeken túl is szervezünk zenés alkalmakat, pontosabban szólva szinte nincs alkalom zene nélkül. A templom gyakran befogad koncerteket, ilyenkor is ugyanúgy „jár” a kedves vendéglátás: koncert utáni fogadás ad alkalmat a megismerkedésre, a művészekkel való beszélgetésre. A hangversenyeken műismertetés segíti a befogadást.

Évente 3–4 kiállítást rendez a gyülekezet, amelyek a templomtérben és a hozzá kapcsolódó közösségi terekben kapnak helyet. Szobrászok, festők, textilesek, fotósok alkotásai kerülnek a falakra. A templom előterében a közösséghez kapcsolódó művészek albumait, költők versesköteteit is meg lehet vásárolni, és kapható a *Hét hárs* című, a gyülekezet körül zajló gazdag szellemi életről tanúskodó, igen színvonalas folyóirat is.

A gyülekezet lelkésze 1988 óta *Donáth László*, aki rendszeresen hív vendégpredikátorokat, legyenek azok evangélikusok vagy más felekezethez tartozók.

A csillaghegyi templomban hetente egy istentisztelet van vasárnap délelőtt 10 órakor, amely másfél–2 óra hosszúságú. Úrvacsorát a hívek a hónap első és harmadik vasárnapján és a nagy ünnepeken vehetnek. A pilisvörösvári szórványban a hónap 2. és 4. vasárnapján tartanak istentiszteletet a református templomban.

Alkalmainkon az énekverses rendezet használjuk. Az énekeket *Itt és Nóra* másodfelügyelő, kántortársam választja ki a textus és a javasolt énekek figyelembevételével. A bevezető és az igehirdetési ének előtt hosszabb előjátékot szoktunk játszani. Az énekeket legtöbbször magam harmonizálom, az énekek tempója viszonylag élénk. Előjátékokat szoktam komponálni, esetenként improvizálni is. Más alkalmakra is szereztem már zenét. Az úrvacsorát vagy halk orgonaszó kíséri, vagy zoltározzok a gregorián tónusokra a liturgikus könyv alapján.

A gyülekezetnek saját kórusa nincs, a tagság jellegéből, a templom földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a kórus megszervezése igen nehéz. Ezért gyakran látunk vendégül kórusokat, akár a liturgiában, akár azon kívül. Szép misszió lenne kórus szervezése a helyiekből: csillaghegyiekből és békásmegyeriekből.

A liturgiát színesítendő gyakran szolgálnak vendég zenészek. Nagyhéten többször hangzott el nagyobb apparátust is foglalkoztató zenemű. Schütz passiói, G. Böhm passiója, Pergolesi Stabat Materre vagy Mozart Grabmusikja szolgáltak kontempláció alapjául. Az előadásokban *Bali János* és együttese, az *A:N:S Chorus* sokszor vállalt szerepet.

A temetési liturgiában lelkészünk mindig számít kántori közreműködésre.

Minden évben tartunk szlovák napot, amikor a liturgia két lelkéssel két nyelven folyik, szlovák kórus szolgál, szlovák ételt lehet enni a közös ebéden.

A templom akusztikája kiváló. A lecsengési idő viszonylag rövid, a beszéd és az ének is tisztán érthető. A főbejárat fölötti karzaton helyezkedik el az orgona. Az orgona mellett jobb oldalon egy kisebb kórus vagy hangszeregyüttes számára is van hely. Még a templom építésekor döntötte el a gyülekezet, hogy mechanikus traktúrájú, csúszkaladás orgonát fog építtetni. A nyílt pályázatot végül az *Aquincum Orgonagyár* nyerte el, és a *Finta Gergely* diszpozíciója alapján elkészült, 2 manuálos, 18 regiszteres, délnémet barokk mintákat követő orgonát 2001. október 29-én szentelték fel. A 18 regiszterből kettő nyelvregiszter: a 2. manuálon egy oboa 8' található, illetve a pedálban egy Fagott 16'. Az orgonaházat ugyanazok az építészek tervezték, akik magát a templomot és annak berendezését. Az orgonaház geometrikusan letisztult formájával jól illeszkedik a térbe.

A kántori szolgálatot jelenleg főleg ketten látjuk el, de akadályoztatásunk esetén alkalmanként két, a gyülekezettel szoros kapcsolatot ápoló kisegítőre, *Biczó Dénes*-re és *Dráucz János*-ra is számíthatunk.

Gyülekezetünk másodfelügyelője, *Ittész Nóra* nyelvész 1988 óta szolgál a csillaghegyi gyülekezetben orgonistaként. Ő szerkeszti a Hét Hárs c. gyülekezeti folyóiratot is. Zongoratanulmányai után, 5. osztályos korától kezdve járt az evangélikus kántorképző tanfolyamaira. Orgonálni *Trajtler Gábor*-nál tanult. Kántori oklevelét 10. osztályos korában szerezte meg. Később a komáromi zeneiskolában is folytatott orgonatanulmányokat. Mielőtt orgonánk elkészült, harmóniumon kísérte a liturgiát.

Jómagam 2008 februárjában kezdtem a kántori szolgálatot Csillaghegyen. Az orgonával való ismeretségem a zenén keresztül jött. Kisgyermekkorom óta faltam a Bach-darabokat. A zeneiskolai tananyag sokszorosát teljesítettem, ha a lipcsei mester műveiről volt szó. Zeneiskolai zongoratanárom, *Tódy Ilona Éva* termében állt egy spinet is (ez a hangszer a csembaló rokona) a zongorák mellett, amelyen Bach kis darabjait ki tudtuk próbálni. Ez mind nagy hatással volt rám. Tanárom kiváló csembalista volt, mindemellett evangélikus, a Lutheránia tagja, Bach rajongója. Később nagyon szerettem a fúgákat, főleg a Bachéit. Orgonatanulmányaimat 1992-ben *Szathmáry Lilla*-nál kezdtem a Bartók Béla Konzervatóriumban. Rendkívül igényes tanár volt, aki minden körülmények között megkövetelte, hogy az ember keze közül zene szülessék, értelmes és szívből jövő legyen, amit csinálunk. Minden hanggal el kellett tudni számolnunk! Nem volt felesleges hang. A Zeneakadémia orgona szakán *Ruppert István* s két évig *Pálúr János* növendéke voltam. 2000-ben szereztem diplomát. A Zeneakadémián néhány évet elvégeztem zenetudomány szakon is, ahol pl. *Dobszay László* vezetésével részt vehettünk a gregorián-kutatásban is. Szenvedélyesen tanultam a latin nyelvet. Eközben tanultam *Spányi Miklós*-nál is orgonálni, akinek a tudása, a régebbi zenéhez való viszonya nagy hatással volt rám. 2001-ben

felvételt nyertem hozzá a helsinki Sibelius Akadémiára, ahol egy talán kevésbé ismert régi billentyűs hangszer, a klavikord művészetét is elsajátíthattam. Rövid ideig egyházzenei tanulmányokat is folytattam az Oului Főiskolán. Ebben az időben a gregorián zene vonzáskörébe kerültem. Nagyon érdekelt a finn gregorián hagyomány is. Finnországi éveim (2001–2007) alatt ismerkedtem meg a rendkívül inspiráló svéd orgonaművész-zeneszerzővel, *Hans-Ola Ericson*-nal; tanítványa lettem a Piteå Musikhögskola koncertorgonista-osztályában. Orgonát és más billentyűs hangszereket tanítottam az Oului Konzervatórium, illetve a Főiskola egyházzene szakán. Oului éveim alatt az egyházzenei élet aktív résztvevőjévé váltam. Rendszeresen közreműködtem passió- és kántátaelőadásokban, az ezeket vonzó hagyományos karácsonyi énekes alkalmakon. Tagja voltam a Cappella pro Vocale énekegyüttesnek is, amely főleg egyházi darabokat tartott repertoáron.

Hazajövetelem után egyik első hangversenyemet a csillaghegyi evangélikus templomban tartottam. A templom akkori kiváló orgonistája, *Pál Diana*, éppen hosszabb külföldi tartózkodása miatt nem tudta ellátni szolgálatát. A gyülekezet kérését, hogy szolgáljak náluk, örömmel elfogadtam. A templom lenyűgöző architektúrája skandináv emlékeimet idézte, azonnal kedves lett szívemnek. Ugyanígy a gyülekezet szellemi, lelki irányvonalával is teljes mértékben azonosulni tudtam, otthonra leltem benne. A templomi szolgálat mellett 2010 óta a Farkas Ferenc Zenei Alapfokú Művészeti Iskolában tanítok gyerekeket, valamint két éve a Zeneakadémia egyházzene tanszékén működöm kísérőként és orgonatanárként. Rendszeresen koncertezem orgonán, klavikordon s csembalón szólístaként, kamarazenészként különféle formációkkal, zenekarokkal. Koncertező orgonistaként a legszebb feladat Bach Máté-passiójának orgonaszólamát játszom.

Kihívás lehet zenei életünkben az új liturgia felé való nyitás. Szívesen venném, ha gyülekezetünkől többen részt vennének a zenélésben hangszeres közreműködőként. Szeretném a mostani kántorképzősöket is befogni a szolgálatba. Állandó kihívás a gyülekezetnek vonzó, érdekes és építő zenei programok kitalálása és megvalósítása. Ebben a dinamikus és sokszínű gyülekezetben szeretnék a közös asztalra továbbra is letenni, azt és annyit, amennyi erőből és tehetségből telik és adatik.

Pétery Dóra